

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 3 18 73 87
Telefax 070 - 3 18 79 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/95/12.13.4/2758	24 november 1995

Onderwerp: Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 60/95)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

mr J.C.F. Knapp
Brigade-generaal

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr. DIS/95/12.13.4/2758 d.d. 24 november 1995

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. Dhr. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

IMS/INT DIV, t.a.v. kol R. Broekman, d.t.v. HPMV

INTERN:

HMID
HACIV t.a.v. BCI
HAI
HMA
CIC
Archief

Bijlagen
één (1)

Bezoekadres
Kalvermarkt 28
's-Gravenhage

Doorkiesnummer
070 - 318 8004

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE

MILITAIRE INLICHTINGDIENST/CO

Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

60/95

(Afgesloten 241200A NOV 1995)

Conclusie/voorzicht

Leden van de Bosnisch-Servische politieke top hebben grote bezwaren geuit tegen het vredesakkoord dat eerder deze week is ondertekend. De Servische president Milosevic lijkt inmiddels dit verzet te hebben gebroken. Kennelijk heeft Milosevic de besprekingen in de VS niet alleen gebruikt om opheffing van de sancties tegen zijn land te bewerkstelligen, maar ook om de positie van de Bosnisch-Servische president Karadzic te ondergraven.

De Kroatische president Tudjman heeft de vorming van een gezamenlijke "Bestuursraad voor Bosnië-Herzegovina" aangekondigd, die Kroatië grote invloed moet verschaffen in het bestuur van Bosnië-Herzegovina. Er is nog geen sprake van dat de "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina zal worden opgeheven.

Kroatië heeft voorgesteld de VN-militairen die momenteel in oost-Slavonië aanwezig zijn, om te vormen tot een voorlopige implementatiemacht voor het akkoord over herintegratie van dat gebied in Kroatië. Dit duidt erop dat Kroatië het mandaat van UNCRO, dat op 30 november verloopt, in geen geval wil verlengen.

Het streven van Milosevic naar een "brede" coalitie houdt verband met zijn wens de verantwoordelijkheid voor mogelijk door te voeren hervormingen te delen met andere partijen zonder de socialistische dominantie op te geven. Een koerswijziging naar een meer gematigd beleid is in geval van genoemde coalitievorming echter nauwelijks te verwachten.

Bosnië-Herzegovina

Op 21 november is onder grote Amerikaanse politieke druk in Dayton (Ohio) een vredesregeling voor Bosnië-Herzegovina ondertekend. Hoewel de exacte details van dit akkoord nog niet bekend zijn, heeft de Veiligheidsraad inmiddels besloten de internationale sancties tegen "Joegoslavië" op te schorten. Zelfs is het wapenembargo tegen voormalige Joegoslavische deelstaten opgeheven, echter gerekend over een periode van zes maanden. Beide beslissingen kunnen echter worden teruggedraaid indien de Bosnische of "Joegoslavische" Serviërs medewerking weigeren aan de uitvoering van het akkoord. Door de besluiten van de Veiligheidsraad heeft de Servische president Milosevic, die de Servische

[REDACTED]

delegatie naar Dayton aanvoerde, zijn belangrijkste doelstelling, te weten de opheffing van de sancties tegen zijn land, in de praktijk gerealiseerd.

Kort na de ondertekening van het akkoord hebben sommige Bosnisch-Servische leiders aangegeven uiterst ontevreden te zijn over de inhoud ervan. De voorzitter van het Bosnisch-Servische parlement, Krajisnik, heeft verklaard dat hij het parlement zal adviseren het akkoord af te wijzen. De Bosnisch-Servische minister van Binnenlandse Zaken Kovac heeft de verwachting uitgesproken dat zich in de Bosnisch-Servische republiek (RS) "een vanuit Servië geïmporteerde machtsstrijd" zal voordoen. Volgens Kovac probeert de Servische politieke leiding de instellingen van de RS "over te nemen" en de president van de RS, Karadzic, in diskrediet te brengen.

Inmiddels heeft Milosevic evenwel een eigen conferentie met de Bosnisch-Servische leiding belegd. Na afloop daarvan is bekend gemaakt dat ook de Bosnische Serviërs de resultaten van Dayton aanvaardden, al zijn er geruchten dat Krajisnik ook hiermee niet heeft ingestemd. Het heeft er alle schijn van dat Milosevic zich bij de besprekingen in Dayton niet alleen heeft laten leiden door het streven naar opheffing van de sancties tegen zijn land, maar ook de positie van Karadzic, met wie hij reeds geruime tijd in een machtsstrijd is verwickeld, verder heeft willen ondergraven. Het is zeker niet uitgesloten dat politici als Kovac en Krajisnik, die nauwe banden onderhouden met Karadzic, op korte termijn zullen worden vervangen.

De leiding van de Bosnisch-Servische strijdkrachten (VRS) heeft bij monde van Chef Staf Gvero steun betuigd aan het resultaat van Dayton en aan Milosevic. Dit is opmerkelijk, omdat ook de positie van VRS-bevelhebber Mladic, die is beschuldigd van oorlogsmisdaden, in Dayton ter discussie is gekomen. Daarbij moet worden aangetekend dat tenminste een deel van de VRS-leiding betere betrekkingen onderhield met de "Joegoslavische" militair-politieke top dan Karadzic c.s. Onduidelijk is overigens in hoeverre de uitspraak van Gvero wordt ondersteund door Mladic persoonlijk.

De Kroatische president Tudjman heeft in een rede voor de Kroatische televisie verklaard dat er een "Gezamenlijke Bestuursraad voor Kroatië en Bosnië-Herzegovina" zal worden opgericht. Deze zou bestaan uit tien leden en worden voorgezeten door de president van Kroatië; de Bosnische president zou vice-voorzitter van de "Bestuursraad" worden. Zoals reeds eerder gemeld heeft Kroatië verbetering van de samenwerking met de Moslims in de praktijk afhankelijk gesteld van nauwere banden van de Moslim/Kroatische Federatie met Kroatië. Weliswaar was een confederatie van beide staten reeds voorzien in de Akkoorden van Washington van 1994, die de basis vormen voor de Moslim/Kroatische Federatie in Bosnië-Herzegovina, maar Kroatië wil kennelijk afwijken van de bepaling in die Akkoorden dat de confederatie pas zal worden gevormd wanneer de Federatie haar volledige beslag heeft verkregen. De genoemde "Bestuursraad", die als nadere invulling van de confederatie bedoeld lijkt, wijst erop dat Kroatië een sterke greep wil krijgen op het bestuur van Bosnië-Herzegovina. Hoewel nog geen details bekend zijn over de taken en bevoegdheden van deze "Raad", is uiterst twijfelachtig of dit aanvaardbaar zal zijn voor de Bosnische Moslims.

Overigens zinspeelde Tudjman er in de betreffende rede op dat Kroatië ter compensatie van gebied dat de Kroatische strijdkrachten op de Bosnische Serviërs hebben veroverd, het schiereiland Prevlaka zal afstaan. Zoals bekend wordt dit Kroatische schiereiland, dat de toegang tot de "Joegoslavische" marienehavens beheerst, door Montenegro opgeëist omdat het ten tijde van de oude Joegoslavische Federatie in gebruik was van het Federale Leger. Tot op heden heeft Kroatië de "Joegoslavische" aanspraken steeds afgewezen, maar de uitspraak van Tudjman lijkt erop te wijzen dat de Montenegrijnse verlangens op korte termijn toch gehonoreerd kunnen worden. Dit houdt zonder twijfel verband met het ook onlangs nog geuite voornemen van Tudjman en Milosevic om de onderlinge betrekkingen volledig te normaliseren. Hoe belangrijk Tudjman deze normalisering acht, blijkt uit het feit dat hij kennelijk eenzijdige concessies overweegt. Tot op heden werd aangenomen dat Kroatië bereid zou zijn Prevlaka in te ruilen voor gebied in het achterland van de havenstad Dubrovnik, die in het verleden herhaaldelijk is getroffen door Bosnisch-Servisch artillerievuur. Kroatië zal echter naar verwachting Prevlaka liever afstaan aan Montenegro dan erin berusten dat de Bosnische Serviërs bij Prevlaka een toegang tot de Adriatische Zee verwerven.

De "Kroatische Republiek" in Bosnië-Herzegovina (Herceg-Bosna), heeft vorige week het vierjarig bestaan gevierd. Bij de betreffende plechtigheid waren de Kroatische ministers van Defensie, Susak (namens president Tudjman), en Volksgezondheid, Hebrang (namens premier Matesa) aanwezig. Eerstgenoemde benadrukte dat de besprekingen over vrede in Dayton de "sovereiniteit van de Bosnische Kroaten" en de "eenheid van de Kroatische natie" hebben gegarandeerd. Zoals bekend was Tudjman nog onlangs met zijn Bosnische ambtgenoot Izetbegovic overeengekomen dat de (Bosnische) Kroaten en Moslims hun samenwerking zouden intensiveren. In dat kader zou Herceg-Bosna in toenemende mate bevoegdheden overdragen aan de Federatie en zichzelf op termijn opheffen. Uit bovengenoemde plechtigheid blijkt eens te meer dat de Kroaten in de praktijk geen intentie hebben zich aan laatstgenoemde afspraak te houden; veeleer zien zij Herceg-Bosna als een middel om de invloed van de Moslims op de "Kroatische" delen van Bosnië-Herzegovina zo klein mogelijk te houden. Uit de aanwezigheid van met name Susak, die nauwe betrekkingen heeft met Tudjman en zelf uit Bosnisch-Kroatisch gebied afkomstig is, blijkt dat ook de Kroatische politieke leiding zich achter dit streven opstelt. Dit zal de samenwerking met de Moslims nadelig blijven beïnvloeden.

Kroatië

De Kroatische regering heeft voorgesteld dat de Russische en Belgische troepen die momenteel in oost-Slavonië aanwezig zijn, daar zullen blijven na afloop van het mandaat van UNCRO op 30 november a.s. In de Kroatische visie zouden de betreffende eenheden kunnen worden omgevormd tot een provisionele "implementatiemacht". Deze zou als expliciete opdracht moeten krijgen het gebied conform het eerder gesloten akkoord over de toekomst van oost-Slavonië te demilitariseren, en invoering van de Kroatische wetgeving mogelijk te maken. Volgens Kroatië heeft Milosevic bij de besprekingen in Dayton toegezegd maximale druk uit te oefenen op de Kroatische Serviërs om zich hiertegen niet te verzetten. Uit dit voorstel blijkt in ieder geval dat Kroatië vasthoudt aan het voornemen het mandaat van UNCRO niet te verlengen. Dit houdt verband met het feit dat zowel de Kroatische regering als de bevolking de VN-vredesmachten die de afgelopen jaren in Kroatië gestationeerd zijn geweest, beschuldigt van een pro-Servische opstelling. Kroatië is echter bevreesd dat de

lokale Serviërs, die slechts onder druk met het genoemde akkoord over oost-Slavonië hebben ingestemd en zich in de praktijk blijven verzetten tegen herstel van het Kroatische gezag over het gebied, zich zonder een voortgezette internationale militaire presentie in oost-Slavonië alsnog aan de uitvoering van het akkoord zullen pogen te onttrekken. Om die reden had Kroatië in een eerder stadium reeds gepleit voor de stationering van NAVO-eenheden in oost-Slavonië. Waarschijnlijk hoopt de Kroatische regering dat het toezicht op uitvoering van het akkoord over oost-Slavonië in de praktijk gekoppeld kan worden aan de implementatiemacht voor Bosnië-Herzegovina.

De verwijzing naar de rol van Milosevic lijkt eens te meer te onderstrepen dat de Servische president - in het kader van de overeenkomst tot normalisering van de onderlinge betrekkingen - heeft aanvaard dat oost-Slavonië opnieuw deel van Kroatië zal uitmaken. Het genoemde Kroatische voorstel lijkt een nieuwe indicatie dat "Joegoslavië" in de huidige omstandigheden de Kroatische Serviërs niet zal bijstaan in hun verzet tegen Kroatië.

Servië/Montenegro

Onlangs zou het bestuur van de Servische Socialistische partij (SPS) van Milosevic de partijleidingen hebben opgedragen nauwer te gaan samenwerken met het "Verenigd Links" (JUL), een door communisten en legerofficieren gedomineerde beweging. Deze beweging, waarin een belangrijke rol wordt gespeeld door Milosevic's echtgenote, streeft onder meer naar herstel van een Joegoslavische Federatie op socialistische basis. Tevens zou de partijtop de leden in vertegenwoordigende lichamen echter opdracht hebben gegeven de mogelijkheden tot samenwerking te onderzoeken met de oppositiebeweging SPO en met de kleine "Nieuwe Democratie" (ND), die nu reeds deel uitmaakt van de Servische regering.

Uit dit bericht kan worden opgemaakt dat Milosevic streeft naar de vorming van een brede coalitie, die voor grote delen van de Servische bevolking aanvaardbaar is. In de praktijk zou zo'n regering toch sterk gedomineerd worden door "linkse", socialistisch georiënteerde partijen. Eén van de overwegingen die daarbij een rol kan hebben gespeeld, is het feit dat de SPS met het wegvallen van de internationale sancties tegen "Joegoslavië" niet langer de internationale gemeenschap verantwoordelijk kan stellen voor de slechte sociaal-economische situatie in het land. Om die reden wil Milosevic wellicht de verantwoordelijkheid voor nu door te voeren hervormingen willen delen met een "brede" coalitie. Tegenstanders van Milosevic, zowel binnen als buiten de SPS, hebben hem er in het verleden van beschuldigd in de praktijk zijn oude communistische idealen niet te hebben opgegeven en bovendien sterk onder invloed van zijn echtgenote te staan. Bovengenoemde instructies lijken nieuw voedsel te geven aan deze beschuldigingen.

Er is reeds geruime tijd sprake van onderhandelingen tussen SPS en SPO over samenwerking op regeringsniveau. Daartoe zou de diepgewortelde rivaliteit tussen Milosevic en SPO-leider Draskovic moeten worden bijgelegd. Gezien Milosevic's pragmatisme lijkt dit zeer wel mogelijk. Overigens heeft Draskovic, ondanks het feit dat deze zich graag presenteert als een gematigd alternatief voor Milosevic, in het verleden uiting gegeven aan nationalistische opvattingen die niet onderdoen van die van Milosevic zelf. Nog onlangs heeft Draskovic de onderhandelingen in Dayton gepresenteerd als verraad

aan de Servische zaak. Een Servische koerswijziging naar een meer gematigd beleid is in geval van genoemde coalitievorming derhalve nauwelijks te verwachten.

De afgelopen dagen is in de Servisch-Montenegrijnse regio Sandzak, waar een moslim-minderheid wordt onderdrukt, een militaire oefening gehouden. Bosnische media hebben naar aanleiding daarvan gesteld dat de oefening "Bosniaken" bedreigt. Hoewel het hier een reguliere militaire oefening betreft, zal deze door de lokale bevolking inderdaad als bedreigend worden ervaren. De "Joegoslavische" strijdkrachten voeren geregeld oefeningen uit in gebieden waar aanzienlijke minderheden zijn gevestigd (Vojvodina, Kosovo). Er bestaan banden tussen de Bosnische Moslims (die zichzelf als "Bosniaken" aanduiden) en de moslims in Sandzak. Om die reden stelt de "Joegoslavische" propaganda dat de Bosnische autoriteiten de moslims uit Sandzak willen gebruiken als een "Vijfde Kolonne" om de interne situatie in "Joegoslavië" te destabiliseren en een territoriale verbinding tot stand te brengen met de moslims in Kosovo, Macedonië en Albanië. De genoemde Bosnische uitspraak zal zeker ter illustratie daarvan worden gebruikt. Er zijn echter geen aanwijzingen dat de Bosnische regering een dergelijke doelstelling actief nastreeft.